INSEMNĂRI

Contribuții la istoricul societăți literare „Junimea" dela Iași

Corespondența lui *Miron Pompiliu* cu d. *Iacob Negruzzi* publicată de *Gh. Cardaș*

Miron Pompiliu născut în Șcheiu ținutul Beiușului în anul 1848. El a colaborat la mai multe reviste din țară și de peste munți: a trecut în 1868 în țară din cauza asupririlor ungurești și s'a așezat la Iași ca profesor secundar și publicist. Intrând în cercul literar al „Junimei" a fost credincios membru al ei până în anul 1897 când a murit de o crudă boală ce l'a chinuit mai mult timp și l'a făcut să-și pue singur capăt zilelor amare.

El a colaborat la mai multe reviste din țară și de peste munți: „Convorbiri literare, Albina Pindului, Traian, Familia, etc...

La „Convorbiri literare a publicat diferite traduceri din poeții germani și mai multe culegeri și studii de literatură populară.

Miron Pompiliu mai este cunoscut și prin editarea unei „Antologii române pentru uzul școalelor secundare" în mai multe ediții.

Despre rolul lui la „Junimea" și despre munca pe care a depus-o a conducerea „Convorbirilor literare" timp de câțiva ani, ne va lămuri publicarea corespondenței sale cu d-nul G. C. Negruzzi.

Iași, 8 Iunie 1879

I

Iubite Domnule Negruzzi!

In sfârșit vei fi dat ochii cu „Convorbiri". Nu știu minte să se mai fi întâmplat o asemine întârziere. Cauza a fost pe de-oparte mirarea cea mare cu articolul lui Cihac 1) pe de altă parte trebuința de-a se tipări încă jumătate de coală peste ceeace se prevăzuse din pricina lui Rolla 2). Greșeli de tipar vor fi, însă cred că nu multe. Da de greșeli stilistice geme acest număr: admirabilul studiu al autorului Eternității se ilustrează într'un mod esceptional pentru Convorbiri. Nu înțeleg... acel studiu a fost dat în cercetarea unei comisii, să-l mai ciopească. Cu toate aceste el se înfățoșează cu pozderia de cusururi ce le avea când a văzut întâiași dată lumina zilei. Acele fraze lungi cu construcție vicioasă, la tot pasul acea suflare grea de o limbă archaică, acel nămol de citații jicnesc gustul așa de tare, în cât, dacă dedesupt n'ar fi Veruzzi *fictumest*, ai crede că-i un alter Păcală în proză. Comedie! Nu putea scrie cum se scrie astăzi?! Alt timp: cam altă gândire și altfel de limbă.

Errata relative la articolul „Cuvinte din betrani" 3) le-am lăsat pentru numărul viitor.

Acum un lucru mare! D-ta cum se vede ai să stai în București și parte din luna Iulie. Eu de acest număr mă îngrijesc, însă numai până la finea lui Iunie, de oarece la 2 sau 3 Iulie plec din Iași, deci te încunoștiințez din vreme, ca să însărcinezi pe alcineva, în caz că n'ai să poți fi aici luna lui Iulie

Al D-tale stimator
M. Pompiliu.
1880 *)

II

Domnule Negruzzi!

Greu, de tot greu merge treaba cu No. Convorbirilor de la 1 Ianuarie. Ai lăsat Articol. D-lui Maiorescu și sfârșitul noveleĭ „Osândiții; în colo să pun eu ce-oiu găsi de cuviință. Dar ce să pun dacă nu-i de unde. Pân'acum coala 1 este tipărită gata, coala 2 se depărește astăzi. Coala 3 încă-i zăpăcită aproape toată. Aceste trei coale s'au înghebat din partea 1 art. Maior. din „Osândiții" și traducerile de Ascanio. Dar celelalte două coale cu ce să le umplu?

Cu Lina Chiralina lui Creangă?

Nu-i vorbă am un articol intitulat Despre „Exercițiul" escrept într'un discurs ținut de Emile Du Bois Reymond" adus de Dr. Max și citit în Junimea. Cum sunt câte odată Onorabilii, nu dau semne nici de aprobare, nici de desaprobare, ci mișcă trântiți care încotro, astfel în cât se pare că ce s'a cetit se primește. Eu am luat art. la mine. Și Dr. mă întreabă când îl public. Acum la toamnă Onorabilii mă întâmpină cu vorbele: Da ce te potrivești? Nu înțelege articolul, nu-i de publicat. Un extras ca vai s'amar dintr'un discurs!! Novela și poemul de N. Xen** le-a luat la dânsul Al. Xen., mânând să le aducă spre a le citi. Rămâne să vedem mâne seară de-a mai fi. Mă rog, pe-acolo nu găsești nimic? vr'o dare de samă, vr'o critică?

Sunt două săptămâni de când am trimis Ministrului de Justiție dreptății pentru încelățănire dimpreună cu actele necesare. Te rog, dacă vezi să nu se rătăcească, și la timp căutați, să nu-mi facă Onorabilii democrați vr'o șotie respingându-mi cererea.

Al D-tale cu stimă
M. Pompiliu.

III

Iași, 8 Octomvrie, 1887.

Stimabile!

De bună samă vei fi crezând că te-am uitat cu desăvârșire. Nu te-am uitat, dar trebile zilnice cu școala mă năuiesc de cap, încât nu-i chip să am un ceas senin.

Ascultă: amicul Roman mi-a promis că va scrie o dare de seamă asupra cărții lui Nădejde; și eu mă las în nădejdea lui, cu atât mai vârtos că în jurnalul local „Liberalul", pe care știi că-l redactează dânsul, a scris niște aprecieri asupra cărții care nu-s fără rost. Că amicul Roman are gând bun, este dovada: trei poesii, pe care te rog a le publica când se va putea. Articolul cu critica, dacă nu pentru Numărul de la 1 Decemvrie, dar pentru cel de la 1 Ianuarie, de sigur gata. Salutare!

M. Pompiliu

B. S. Luptă înverșunată pe la noi, cu socialiștii la Societatea pentru învățătura poporului român.

IV

Iași, 27 Noemvrie, 1887

Onorabile!

S'avem pardon: prea mă iei din scurt. Când am putut, și ce-am putut n'am făcut? Zilele acestea am cetit împreună cu Roman darea de samă asupra cărții lui Nădejde. I-am făcut mai multe observări și a rămas să-o prelucreze, îmbunătățind-o. Are să fie, nu cine știe ce lucru mare, dar un articol instructiv pentru belferi. Vezi, prin urmare, că nu mă dau în lături, când e vorba despre susținerea „Convorbirilor" noastre. Nu numai atât. Un tânăr cu studii serioase făcute în Academia de pictură din München, cu numele Mureșanu, fostul exsuplinitor de la școala artelor frumoase de aici, se ocupă de facerea unui studiu asupra bisericii de la Trei-Ierarhi. Judecând după schițele ce mi-a arătat, are să fie o lucrare interesantă, făcută cu conștiință și competență. Vra să facă din acest studiu o carte în limba germană pentru a se duce și a lua doctoratul, ca în septembrie viitor să se poată prezenta în regulă la concursul pentru catedra de estetică și istoria artelor de la școala lui Panițeanu.

Mi-a făgăduit că îndată ce va fi gata lucrarea, are s'o publice în Convorbiri. Nu numai atât. Un biet de ovreu, băet cu vr'o patru clase gimnaziale, are o colecție interesantă de povești, doine și descântece culese de la Hârlău, și culese întocmai așa cum se află ele în gura poporului. Doinele s'au și pus sub tipar; are să fie un volum de vr'o 20 de coale; se tipăresc în graiul țărănesc neschimbat, păstrându-se, pe cât se poate, toate nuanțele fonetice ale sunetelor dialectale; așa cred, ai să primești bucuros câteva pentru a se publica în Convorbiri, dimpreună cu o mică introducere. Așa dar vezi, că nu mă dau în lături.

Insă să fac eu o dare de seamă asupra lui Conachi, îmi pare rău ciudat. Ce pot să zic despre ceeace am făcut însumi: despre schimbarea rândului „Alcătuirilor" din ediția I, despre chipul cum am tălmăcit unele cuvinte din scrierile lui Conachi? Chiar și despre prefața prințului Vogoride? Chiar să nu fiu luat parte la tipărirea volumului tot mi-ar părea cu neputință o dare de seamă cum mi-o închipuesc. Ar trebui să ai la îndemână literatura poetică en vogue în a doua jumătate a secolului trecut în Franța și totodată să fi familiar cu poezia erotică grecească din secol. trecut și de pe la începutul acestui secol. De unde păcate să-ți procuri acei poeți francezi, aci cu desăvârșire uitați, cari au încântat pe Conachi? Cum poți eși la capăt cu autorii greci din timpul Fanarioților, când nu cunoști limba?

1) A. Cihac: „Hașdeu și Cuvinte din Betrani" Convorbiri lit. XIII p. 81 și urmare.
2) Cunoscutul poem a lui Alfred de Musset.
3) De Bogdan P. Hașdeu:
*) Anu'i trecut cu creionul la sfârșitul scrisorii. N. E.
**) N. Xenopol.

Competent în această grea sarcină ar fi d. Papadopol Calimach, dacă ar scrie mai cu noimă și simbure.

N'ai pe cineva la îndemână în București? Nu vine prin Junimea ce văd că ați înghebat-o din nou; profesorul care a scris monografia lui Barbu Catargiu? Caută: trebue să găsești acolo pe cineva. Ce socotești: n'ar fi bine să treci între publicațiunile Junimei pe Conachi?

Admițând, vei chibzui vr'o formulă, cum ar fi aceasta de pildă: Vogoride și Pompiliu Poezii: Alcătuiri și Tălmăciri de Logofătul Costachi Konachi, ediția II-a Iași 1888.

Salutare și succes bun în lupta ce se pregătește din nou!
M. Pompiliu

D. S. Cine-i Costin? Răfuește sdravăn pe de la Vrancea. Bravoo lui!...

V.

Iubite amice!

1880 *)

Iți trimit două poezii de Doamna Micle.

Atât pretinsa elită a Junimei, cât și mult ocărita caracudă le-a găsit, bune de publicat. Și când caracuda se pronunță, altă instanță nu mai încape.

In Junimea de-a sară, o junime rară în caraghioslâcuri și'n anecdote foarte decente, s'a pus la cale banchetul. S'a ales comisiunea de trei precum și secretarul perpetum, comisiunea pentru a regula clefăiturile triburilor mâncăcioase, și secretarul pentru a da de știre cohoartelor împrăștiate spre a se strânge. In comisiunea de trei și subsemnatul are onoare a face parte anul acesta. M'am opus destul, dar n'a fost chip să nu primesc. In fața votului unanim al caracudei atotputernice și mai ales în considerația motivelor de forță majoră ce le-a adus înainte șleahta, cea hămisită și sărăcăcioasă, presidentul ei n'a avut încotro. Poți acum să vestești tuturora speciilor care fac parte din numeroasa clasă a caracudei, că anul acesta ca nealtădată: toate, toate eftine și bune.

Am avut plăcuta ocasie de-a vorbi cu doamna Poni. Mi-a promis că o să se întoarcă la Convorbiri. Insă... fii bun și numai decât trimete-i Convorbirile de pe întreg anul acesta. Mi-ai spus că merg bine, deci nu te scumpi pentru o nimica toată. Nu vorbesc de mine care trebue să alerg pe la ușile oamenilor ca să văd și eu câte-un număr, dar interesul general, interesul colectiv, onorabile...

*) Pe pagina 4-a a scrisorii e scris cu creionul anul 1890.

în această privință nu e de glumit. Așa cred: nu trebue să insist mai mult.

Antologia română sau moftologia, cum au botezat'o gurile rele, ori antropologia, cum a avut cinstea a o boteza un librar de spirit din Bârlad... ce efect a făcut pe-acolo, prin strălucitele cercuri literare? Așa-i că prost de tot? Ai mai vorbit cu cineva despre afacerea mea cătănească? S'ar putea traspune procesul aici? Salutare și la revedere în ziua de 26 Oct.

M. Pompiliu.

VI.

Iași, 24 Ianuarie, 1894.

Iubite Domnule Negruzzi!

Vei fi aflat, că m'am întors din străinătate astă-vară, deplin însănătoșit. Am văzut pe Domnul Maiorescu și așa mi-a părut de bine, găsindu-i sănătos, în toată puterea și ducând o viață liniștită, multămită și senină. Mi-a părut rău numai că nu te întorseșăși încă în București; deasemenea mi-a părut foarte rău că n'am putut să te întâlnesc când ai fost câteva zile aici. Ce mai faci Convorbirile? M'am bucurat când mi s'a spus că ești hotărât a continua cu redactarea lor.

De când m'am îndreptat și m'am întors la catedră, m'am tot gândit să-ți mai trimit și eu ceva. La întoarcere, m'am oprit pe-acasă, printre Românii din Biharea, despre cari, ți-aduci aminte, s'a publicat un studiu în Convorbiri.

Am strâns din nou câteva date, notițe despre limba Crișenilor (Crișul Negru) și bucăți de poesie populară. Insă din cauza ocupației cu ale școalei, n'a fost chip să revăd materialul strâns și să înjgheb un articol de Doamne-ajută. Ba azi, ba mâne. Odată tot o să fac ceva.

Așa cred, cunoști bine pe institutorul Răceanu, tovarăș de-a lui Creangă la cunoscutele cărți didactice pentru învățământul primar. Bietul, sufere de-o boală de nervi, întocmai cum am suferit eu. E în concediu de câteva luni, catedra i-o ține un suplinitor rânduit înadins de către Minister. Suplinitorul e slab de tot ca profesor, și se poate întâmpla ca ministerul să-l schimbe. La o așa întâmplare, Răceanu e grozav de îngrijat, să nu să facă vr'o boroboață, să-i încurce catedra. La April ese la pensie, și m'a rugat foarte mult să-ți scriu ca să binevoiești a-i fi cu prință când ar veni în discuție posițiа lui. El cere numai atât să fie lăsat în pace până la 1 April. După ce s'ar liniști pe deplin, esind la pensie, s'ar pune omul pe căutare cu tot dinadinsul.

M'a mai rugat să-ți pomenesc despre *metoada* lor și despre *Invățătorul Copiilor*. Anul acesta e să se aprobeze de către minister toate cărțile didactice pentru școalele primare, în spiritul și virtutea noulor programe. Răceanu se îngrijește, nu cumva să rămână pe dinafară cărțile lor. Cine, mă rog a putut fi sfătosul care-a înjghebat programul școalelor normale de institutori și institutoare? Intre multe năsbutii, a făcut una boacănă, a pus să se citească și să se analizeze, ca model de op literar Ioan-Vodă cel cumplit a lui Hajdău. O scriere infectă și ca fond și ca formă. Ca fond: o vanitate și o laudă patriotică grețoasă, ca formă o frazeologie hodorogită, un stil bombastic de par'că auzi pârâind rachete. Ioan Vodă cel cumplit e bun nu pentru a vedea mostre de compositiune literară de valoare, ci pentru spicuiri din cale afară numeroase de tot felul de cusururi stilistice. Nu știu cum ași face, să mi se acorde un concediu de vr'o 10 zile. Aș vrea să viu la București ca să viziteze școala normală de institutori precum și aceea unde e profesor un distins pedagog dela Caransebeș, venit anul acesta în București. Mi-ar plăcea să asist și la cursuri și la lecțiuni practice în școalele de aplicație. Școala noastră centrală devenind și ea, școală normală și încă de institutoare, noi dascălii din timpuri cam înapoiate, ne-am trezit că nu prea ne știm orienta în mijlocul acestor prefaceri. Simțim trebuința de a învăța câte ceva acu la bătrânețe. Mi s'ar da oare concediu, arătând sincer motivul? O asemenea orientare am căutat'o și în vacanția de Crăciun. Având trebi la Pesta, pentru interese familiare, în tot timpul cât am stat în capitala Ungariei, am profitat de ocasie și am visitat câte-va școli cu deosebire școalele normale superioare. Deși pentru știință și metoade pedagogice nu se duce nimenea pe la Unguri, totuși am observat că tot poți profita ceva. Dacă n'au creat nimic nou, însă cu împrumuturile bune și nimerite ei sunt mult înaintea noastră. Complimente și salutări cordiale!

M. POMPILIU

VII.

1894 *)

Domnule Negruzzi!

De ce m'am temut nu-i chip să scap. Insomnia, de care mă liniștisem puțin de trei zile, m'a cercat din nou cu mare furie și acum împreunată cu sudoare și simptome de friguri.

In această stare ori-ce preocupare neobișnuită mă aprinde și mă tulbură într'un mod spăimântător. Simțesc, că ar fi foarte greu, ba cu neputință chiar, să țiu prelecția de Duminică. Deci te rog, pregătește-te D-ta pentru Duminica viitoare. Totuși dacă printr'o întâmplare norocită mi-ar mai trece, am să viu la D-ta Joi dimineață, în cazul însă de-a nu veni, nu rămâne alta decât să faci publicația cuvenită de schimbarea prelecției în Curierul de Vineri.

Scuză, n'am prevăzut cazul. In publicație să nu fixeze Duminica pentru care se amână prelecția mea. Fixarea Dumineciĭ atârnă de liniștirea mea deplină, și această fixare se poate face cunoscută iarăși cu două zile înainte de ziua prelecției.

Al Dumitale Stimator
M. POMPILIU

*

POMPILIU. — *Pe Miron (sau Mirune) Pompiliu ca versificator, ni-l așează Panu — în ale lui Amintiri dela Junimea din Iași — printre următorii poeți ai „Convorbirilor literare": Samson Bodnărescu și I. Brociner.*

Alăturarea de Brociner e dreaptă; punerea alături de Bodnărescu e o exagerare în bine pentru Miron Pompiliu.

Familiar cu poezia lui Geibel, Rückert, Uhland, Heine, Platen, Goethe și Lamartine; culegător de balade române; întocmitor al unei antologii (gospodărește făcută), Miron Pompiliu avea la îndemână: bunul-simț didactic, graiul poporan altoit pe o deplină stăpânire a limbii latine, și câteva literaturi cu vast conținut sufletesc: — atâtea mijloace pentru alcătuirea măcar a unor bune traduceri în versuri.

*) Pe pagina a doua a scrisorii e trecut anul 1894.

Și, totuși, din tălmăcirile lui, numai una: „Ferăstrăul" — reprodusă în gramatica lui Tiktin — rămâne. Celelalte traduceri, în cazul cel mai bun, nu se ridică cu un milimetru mai sus decât „Copila birtășiței", prin care — în „Convorbirile literare" din 15 Iunie 1870 — și-a inaugurat seria traducțiilor în versuri:

Trei flăcăi trec Rinul și din drumul lor
La o birtășiță se abat cu dor.

— „Birtășiță dragă, am venit să bem,
S'a ta mult frumoasă fată să vedem".

— „Berea mea e rece, vinul meu curat
Copila mea doarme pe al morții pat".

Și'n cămara tristă spăimântați intrând
Găsiră copila în sicriu zăcând.

Cel dintâi ia vălul depe ea uimit
Și lung o privește cu ochiul mâhnit:

„De-ai trăi tu încă, îngeraș frumos,
De-astăzi înainte te-aș iubi voios".

Al doilea vălul peste ea'ntinzând
Iși întoarse fața cu amar plângând:

„Ah, căci vântul morții curând te-a sfârșit
„Tu, pe care-odată ferice-am iubit"

Al treilea iarăși vălul ridica
Și palida-i gură oftând săruta:

„Eu te-am iubit, dragă, până'n mu muri,
Te iubesc acuma și'n veci te-oi iubi".

A început să scrie cam în aceeaș vreme cu Eminescu. Și, — pe când acesta trecuse de Venere și Madona, *și ajunsese la* Rugăciunea unui dac *și la* O, mamă, dulce mamă... — *Miron Pompiliu tot mai rimă:* parte *cu șoapte,* îmbin' *(în loc de* îmbină) *cu* suspin *și cu* sin, ies *cu* mers, *și nu izbuteă să se urnească din mijlocul rimelor:* melodie-ciocârlie, colori-flori, amărită-văduvită, așteptat-aruncat, slăvit-primit, frumos-zgomotos, *rătăcesc-zăresc: tot sufixele aceloraşi moduri și timpuri și persoane ale verbelor de aceeași conjugare, mereu adjective și substantive ușor și banal clocite din verbe, iarăș participii cu participii, din nou determinative în* os, *și tot* sânt *care rimează cu* mormânt!

Și când, într'o tălmăcire din Geibel, ți se pare că s'a smuls din această mlaștină de rime stătute, ofuscant de calice, și când te mai bucuri de versuri ca:

Pe frunze, pe pietre, pe fețe bizare,
Fantastic se joacă a focului zare:
E lae pribeagă, e roi de țigani
Cu plete undoase, cu ochi de vultani,

Miron Pompiliu — bâldâbâc! — a și făcut un salt spre mediocru și trivial:

De-al Spaniei soare fierbinte, pârliți.

Intre anii 1879—1885 a fost redactorul de vacanță al „Convorbiriilor literare". In această calitate, a încercat să ni-l dreagă pe Creangă, și dacă nu l-a stricat e că proza povestașului humuleștean e de o robusteță ce rezistă chiar și „Indreptărilor".

Și față de proza tumultoasă și copleșitor-metaforică, — dar prodigios-zugrăvitoare — a lui Delavrancea și față de romantismul lui Hașdeu din „Ioan Vodă", Miron Pompiliu și-a manifestat lipsa de înțelegere care se învecină cu lipsa de bun-gust. Pe „Ioan Vodă" l'a întâmpinat cu acei termeni cu cari se întâmpină pseudoromantismul; și a găsit dreaptă critica lui A. Costin (N. Petrașcu) care spunea despre Delavrancea că acesta vrea „prin straniu și bizar" să înlocuiască absența unor „calități superioare" printre cari și originalitatea.

In schimb însușirile-i de măsură și bun simț apăreau în recensiile scurte, ale căror titluri încep — invariabil — cu despre: Despre cartea de cetire de A. T. Puiu, despre Principie de stil și compositiune după E. Sommer a d-lui Dem. I. Pompilianu, despre fragmente din autorii români vechi și moderni ai d-lui C. S. Stoicescu, despre stilistica d-lui M. Strajan; — despre: colecțiunea de cântece sociale pentru studenții români, Völkerkunde Osteuropas de Lorenz Diefenbach; Vocea Română; Colecțiune de fabule române editate de G. Petrini...

Aci erà în elementul său: de critic, al manualelor didactice în deosebi, începând dela abecedare, trecând pe lângă exercițiile graduale de compoziție și stil și sfârșind cu istoria literaturii. Numai pentru istoria limbii și literaturii a d-lui Ioan Nădejde, nici Miron Pompiliu, nici protejatul său d. Ioan N. Roman n'au avut o deplină pricepere: i-au văzut doar disproporțiile și micile cusururi, nu marile calități, — mai ales în prima-i parte: istoria limbii.

Barbu Lăzăreanu

*

Lunca Mircești lor

„Dorința mea este ca frumoasa lunc ă de pe malul Siretului să nu se taie niciodată în mod de a fi desființată".

Testamentul lui V. Alecsandri.

O jale îți cuprinde sufletul că istorica lunc ă a Mirceștilor mult cântată de V. Alecsandri, astă-zi este culcată mai toată la pământ de D-na Margareta N. Catargi una din cele două moștenitoare a poetului, ștergându-se pentru totdeauna amintirile ce legau memoria răposatului cu trecutul nostru istoric, când Cuza, Negri și Alecsandri petreciau în lunc ă, cu care ocazii a și botezat diferite colțișoare a dragii lui lunc i ca: Fântâna blanduziei, Salonul Doamnei, Poiana lui Pisoske, Colul lui Ionașcu, Fantul, etc. etc...

Fiecare colțișor are denumirea lui istorică, unde s'a inspirat V. Alecsandri, cum de altfel povestesc bătrânii satului, și care desigur se vor șterge și aceștia, de oarece terenul se transformă în pământ de arătură.

In 1920 când a început tăeria luncii, văduva lui V. Alecsandri, a adresat Camerei deputaților o cerere pentru a se expropria în întregime lunca și a se trece în patrimoniu Statului, astfel că să se poată păstra cel puțin ultimile amintiri ce mai rămăsese dela V. Alecsandri, Domnul N. Iorga, marele nostru istoric a făcut în acest scop chiar o interpelare în Cameră, care a rămas fără rezultat...

Materialismul și nepăsarea cu care generațiile de astăzi lasă să se șteargă orice urmă ce ar reaminti trecutul înaintașilor, merge până la încălcaria legilor, — astfel Lunca Mirceștilor, scoasă de sub regimul silvic în 1912, în conformitate cu legea și potrivit art. 1 din codicele silvic al. g. se pune însărcinarea de a se lăsa o bordură de jur împrejurul Siretului pe o adâncime de 60 m. în scopul de a proteja malurile contra ruperilor și mâncăturilor de ape și pentru asigurarea cursului regulat al Siretului, ceiace nu s'a executat, exploatându-se ras până la Siret. Tot legea la art. 12 și 13 prevede că pădurile fie că sunt, fie că nu sunt puse sub regimul silvic, nu se pot defrișa; cu toate acestea lunca mai mult de jumătate este transformată în teren de arătură.

Credem că cei în drept vor lua urgente măsuri contra acestor încălcări a legei, în care scop primăria com. Mircești a adresat un raport amânunțit Regiunei Silvice Bacău sub No. 430 din 16 Mai 1923.

C. I. LUNGULESCU

Peros

Tragedia lui *Perosi*, cel mai mare compositor bisericesc al Italiei — este cunoscută. *Perosi* suferea de-o vreme încoace de-o gravă indispoziție sufletească.

Un acces de insuficiență mentală era să provoace distrugerea tuturor manuscriselor lui *Perosi*, și numai intervenția mamei lui Perosi, a putut scăpa lumea de o mare și ireparabilă pierdere. *Perosi*, acum, și-a revenit în fire. Deși Papa dela Roma l-a numit „șef al chorului Capelei Sixtine", *Perosi* a părăsit catolicismul și și-a ales confesia lui Calvin. *Perosi* să prepară de drum, și, după cum declară ziariștilor italieni, va părăsi definitiv Italia, stabilindu-se în Londra.

Actualmente *Perosi* compune musica *Psalmilor lui David* și a terminat 50 de Psalmi. Nouile compositii le va cânta Chorul Anglican din Londra cu prilejul sărbătoririei ce să face celui mai mare empiic al bisericei.

Intrebat de muzica modernă *Perosi* a vorbit cu mare admirație de muzica modernă rusească, spunând că Mussogoski este cel mai mare compositor al veacului XX-lea și opera lui „Boris Godunco" este „nemuritoare și totdeauna nouă, ca apa și iubirea".

*

ABECEDARUL LUI LAZAR, tipărit la 1826, în Buda, cu titlul pus de autor: „Povățuitorul tinerimei către adevărata și dreapta cetire" se compune din două părți distincte: 1) semne de punctuație, litere, și câteva ușoare exercitii pentru cetire; 2) istorioare, fabule, rugăciuni, apoi cunoștințe sumare despre istoria țării, din geografie, din aritmetică, mitologie, cosmografie și istorie naturală.

Alfabetul lui Văcărescu se compunea numai din 33 de semne, pe când Lazăr îl mări la 40. Probabil pentru ușurarea ortografiei și a pronunțării.

In partea a doua aproape toate bucățile erau originale, afară de câteva care erau imitate sau chiar culese din „Invățăturile morale" ale lui Chichindeal. Lazăr a căutat dela început să se ferească de latinisme și rar dacă întâlnim câte o construcție ca aceasta:

„Mai bine este singur, decât în societate rea, a fi".

Limba în care a scris Lazăr istorioarele sale, ca și în discursurile și lecțiunile lui, e o limbă clară curgătoare și mult bogată în expresiuni românești, putând îmbrăca astfel în haină frumoasă toate ideile de care a fost călăuzit.

* * *

LAZAR scrie d. Al. Philippide în „introducere în istoria limbei și literaturei române", — 1888, p. 189—190 — ca și ceilalți transilvăneni contimporani cu dânsul, trecuse marginile hotărâte de despotismul austriac în libertatea cugetării și îndrăznise chiar, la a piedică din episcopie, să acuze pe însuși împăratul că în schimbul serviciilor pe care i le-au făcut Românii totdeauna, n'a vrut să recunoască egalitatea Românilor cu celelalte stații din Transilvania. Văzând că nu poate să fie episcop, Lazăr s'a hotărât să fie profesor și a trecut la 1816 munții în Muntenia, unde, după îndelungate stăruințe la eforia școalelor (grecești, susținute cu banii românești), reușì a deschide în București, în încăperile mănăstirii S-tului Sava, o școală românească, în care el singur era profesor de toate cele, de gramatică, geografie, matematică, desen, filozofie, inginerie. In timp de cinci ani el a învățat singur și dela o vreme ajutat de elevul său, Eliade Rădulescu, până când la 1821 s'a închis școala lui Lazăr, din cauza turburărilor politice din acel timp, pentru a se redeschide mai târziu, sub Grigorie Ghica (1822) cu numele de Gimnaziul Sf. Sava.

Dacă ne gândim că școlile în țările românești de dincoace de Carpați înainte de 1821 au fost totdeauna, chiar cele de sub Vasile Lupu și Serban Cantacuzin, cu tendințe străine, cu profesori străini și cu învățături în limbi străine și că mai ales în școalele de la sfârșitul perioadei care ne preocupă atât era de îmrădăcinat spiritul grecesc, încât Domnului și chiar boerilor pământeni cu greu le intra în cap că s'ar putea învăța ceva și în limba românească, apoi întrucât privește Muntenia — George Lazăr cu drept se poate considera ca fundatorul școalelor naționale.

Ancheta noastră

Vorbeam în *Adevărul literar*, (No. 145 din 2 Septembrie) la rubrica mea „Cărți și reviste", despre ancheta deschisă de revista „Les Annales" și am reprodus notița următoare:

„Un ziarist strein pretindea că Franța nu numără în literatura ei măcar un singur tip de fată, care să fie simbol al calității și al dragostei, după cum întâlnim în Nausica din Odiseea, în Julietta lui Shakespeare, în Laura lui Petrarca sau în Beatricea lui Dante".

Răspunsul Franței, prin ancheta deschisă de *Yvonne Sarcey*, a fost impunător: eroina franceză, așa cum o cerea ziaristul strein, este cu totul grațioasa *Mireille*, *Mireio* a lui *Mistral*, singura care corespunde cerințelor streinului.

Am deschis și noi o anchetă similară. Repetăm cerințele noastre: *românca aleasă de cititori ca tipul cel mai reprezentativ trebue să fie frumoasă, cu sufletul clocotitor de dragoste care toate să fie împodobite de virtute.* Am atras luarea aminte asupra poeziei poporane, căci pe lângă proza sau poezia cultă, avem o mare bogăție de tipuri în poezia poporului.

Răspunsurile se vor centraliza și publica la o dată annunțată. Cu aceștea declarăm ancheta încăodată deschisă și amintim cititorilor noștri că am primit o serie de răspunsuri, unele judicioase, în special al unui domn craiovean. Răspunsurile se primesc la „Adevărul literar" pe adresa:

GEORGE BAICULESCU

BIBLIOGRAFII

In editura „Ancora" a apărut primul volum al *Cursului de limba română* alcătuit de d-nii Benedict Kanner și Constantin Dinu. E o carte de citire și gramatică pentru clasa I secundară unde materia e distribuită după următoarele categorii: *familia, școala, natura, societatea* și *umanitatea.*

Autorii în prefață spun că, în acest manual, au dat copilului „numai acele bucăți de literatură, cari să-i placă, să-l atragă și să-l farmece, conducându-l fără întrerupere, din tinda casei părintești, prin grădină și prin soare, prin cuprinsul sufletelor liniștite sau sbuciumate ale patriei și ale lumii, către înțelegerea largului spre care îl îndeamnă sburdalnica imaginație a vârstei".

*

In editura Socec a apărut:

Rumenische Schriftsteller: *Mihail Eminescu:* GEDICHTE, NOVELLEN, deutsch von *Maximilian W. Schroff*, 292 pagini în octav.

D-l Maximilian W. Schroff a scos (la Cartea Românească din București, și Scrisul Românesc din Craiova) un *Dicționar german-român*, 528 pagini în octavo mare.

Asupra acestor importante lucrări vom reveni.

Al. T. Stamatiad. Pe drumul Damascului — poeme religioase. — (Edit. Casei Scoalelor.)